

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. kovo 15 d.*

Byloje C-29/10

dėl *Cour d'appel de Luxembourg* (Liuksemburgas) 2010 m. sausio 13 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. sausio 18 d., pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą, remiantis 1988 m. gruodžio 19 d. Pirmuoju protokolu dėl Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisdikcijos aiškinti Konvenciją dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, byloje

Heiko Koelzsch

prieš

Liuksemburgo Didžiąją Hercogystę,

* Proceso kalba: prancūzų.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts ir J.-C. Bonichot, teisėjai A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Löhmus, P. Lindh ir C. Toader (pranešėja),

generalinė advokatė V. Trstenjak,
posėdžio sekretorė R. Šereš, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. spalio 26 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- H. Koelzsch, atstovaujamo advokato P. Goergen,

- Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės, atstovaujamos advokatų G. Neu ir A. Corre,

- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos T. Papadopoulou ir K. Georgiadis,

- Europos Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud-Joët ir M. Wilderspin,

susipažinęs su 2010 m. gruodžio 16 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, pateiktos pasirašyti 1980 m. birželio 19 d. Romoje (OL L 266, p. 1, toliau – Romos konvencija), 6 straipsnio 2 dalies a punkto, susijusio su individualiomis darbo sutartimis, aiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant H. Koelzsch ieškinį dėl atsakomybės, pareikštą Liuksemburgo Didžiąjai Hercogystei, pagrįstą šios valstybės teismų tariamai padarytu minėtos Romos konvencijos nuostatos pažeidimu. Šie teismai nagrinėjo ieškinį dėl žalos atlyginimo, ieškovo pagrindinėje byloje pateiktą tarptautinių pervežimų įmonei *Ove Ostergaard Luxembourg SA*, kuri anksčiau vadinosi *Gasa Spedition Luxembourg* (toliau – *Gasa*), įsteigta Liuksemburge, su kuria jis buvo pasirašęs darbo sutartį.

Teisinis pagrindas

Taisyklės, pagal kurias nustatoma sutartinėms prievolėms taikytina teisė ir jurisdikcija civilinėse ir komercinėse bylose

Romos konvencija

- 3 Romos konvencijos 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Sutarčiai taikoma šalių pasirinkta teisė. Pasirinkimas turi būti tiksliai išreikštas ar aiškiai parodytas sutarties sąlygomis arba bylos aplinkybėmis. Šalys gali pasirinkti visai sutarčiai ar tik jos daliai taikytiną teisę.“

- 4 Romos konvencijos 6 straipsnyje „Individualios darbo sutartys“ numatyta:

„1. Nepaisant 3 straipsnio nuostatų, sutarties šalių teisė pasirinkti individualiai darbo sutarčiai taikytiną teisę neatima darbuotojo teisės į apsaugą, kurią jam suteikia privalomos teisės normos, jeigu, nesant pasirinkimo, būtų taikytina teisė pagal šio straipsnio 2 dalį.“

2. Nepaisant 4 straipsnio nuostatų, pagal 3 straipsnį šalims nepasirinkus sutarties teisės, darbo sutarčiai taikoma:

- a) valstybės, kurioje vykdydamas sutartį darbuotojas paprastai dirba, teisė, net jeigu jis laikinai dirba kitoje valstybėje; arba

- b) jei darbuotojas paprastai nedirba darbo nė vienoje valstybėje – valstybės, kurioje yra darbdavio verslo vieta, teisė,

išskyrus atvejus, kai iš aplinkybių visumos galima daryti išvadą, kad sutartis yra labiau susijusi su kita valstybe, ir šiuo atveju sutarčiai taikoma tos valstybės teisė.“

- 5 Pirmojo protokolo dėl Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisdikcijos aiškinti Konvenciją dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, pateiktą pasirašyti 1980 m. birželio 19 d. Romoje (OL C 27, 1998, p. 47, toliau – Pirmasis protokolas dėl Romos konvencijos aiškinimo), 2 straipsnyje nustatyta:

„Toliau išvardyti teismai gali prašyti Teisingumo Teismą priimti prejudicinį sprendimą jų nagrinėjamoje byloje iškilusiu ir su 1 straipsnyje minėtų aktų išaiškinimu susijusiu klausimu, jei mano, jog tą klausimą būtina išspręsti, kad būtų galima priimti sprendimą:

<...>

b) Susitariančiųjų Valstybių teismai, veikiantys kaip apeliaciniai teismai.“

Reglamentas (EB) Nr. 593/2008

6 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“) (OL L 177, p. 6) buvo pakeista Romos konvencija. Šis reglamentas taikomas sutartims, sudarytoms po 2009 m. gruodžio 17 dienos.

7 Reglamento Nr. 593/2008 8 straipsnyje „Individualios darbo sutartys“ nustatyta:

„1. Individualiai darbo sutarčiai taikoma pagal 3 straipsnį šalių pasirinkta teisė. Tačiau toks teisės pasirinkimas negali atimti iš darbuotojo apsaugos, kurią jam teikia nuostatos, nuo kurių negalima nukrypti susitarimu pagal teisę, kuri nepasirinkus teisės būtų taikoma šio straipsnio 2, 3 ir 4 dalių pagrindu.

2. Tiek, kiek šalys nepasirinko individualiai darbo sutarčiai taikytinos teisės, sutarčiai taikoma teisė valstybės, kurioje, o jei ši sąlyga netenkinama – iš kurios, darbuotojas vykdydamas sutartį įprastai atlieka darbą, teisė. Laikoma, kad valstybė, kurioje įprastai atliekamas darbas, nepasikeitė, jei darbuotojas laikinai dirba kitoje valstybėje.

3. Jei taikytinos teisės neįmanoma nustatyti pagal 2 dalį, sutarčiai taikoma valstybės, kurioje yra darbuotoją įdarbinusios įmonės verslo vieta, teisė.

4. Jei iš aplinkybių visumos paaiškėja, kad sutartis glaudžiau susijusi su kita valstybe nei nurodyta 2 ar 3 dalyse, taikoma tos kitos valstybės teisė.“

Briuselio konvencija

- 8 1968 m. Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32) su pakeitimais, padarytais 1996 m. lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės prisijungimo (OL C 15, 1997, p. 1, toliau – Briuselio konvencija), 5 straipsnyje nustatyta:

„Susitariančiojoje Valstybėje nuolat gyvenančiam asmeniui byla kitoje Susitariančiojoje Valstybėje gali būti keliamą:

- 1) dėl dalykų, susijusių su sutartimi – atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose; dėl dalykų, susijusių su individualia darbo sutartimi – vietoje, kur darbuotojas paprastai atlieka darbą; jei darbuotojas paprastai nedirba vienoje valstybėje, bylą darbdaviui galima iškelti valstybės, kurioje yra ar buvo darbdavio verslo vieta, teismuose.

<...>“

Reglamentas (EB) Nr. 44/2001

- 9) 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) buvo pakeista Briuselio konvencija.
- 10) Reglamento Nr. 44/2001 19 straipsnyje nustatyta:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam darbdaviui bylą galima iškelti:

- 1) valstybės narės, kurioje yra jo nuolatinė buvimo vieta, teismuose arba
- 2) kitoje valstybėje narėje:
 - a) darbuotojo darbo vietos teismuose arba paskutinės tokios darbo vietos teismuose; arba
 - b) jeigu darbuotojo darbo vieta yra arba buvo ne kurioje nors šalyje, [vietos], kurioje yra arba buvo darbuotoją įdarbinusi įmonė, teismuose.“

Nacionalinė teisė

- ¹¹ 1979 m. gegužės 18 d. Liuksemburgo Įstatymo dėl darbo tarybų reformos (*Mémorial A*, 1979, Nr. 45, p. 948) 34 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Įvairių darbo tarybų aktyvūs ir pavaduojantys nariai negali būti atleidžiami iš darbo per savo kadenciją. Darbdavio pranešimas darbuotojų atstovui apie atleidimą laikomas negaliojančiu.“

- ¹² Vokietijos Apsaugos nuo atleidimo iš darbo įstatymo (*Kündigungsschutzgesetz*) 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Įmonės darbo tarybos narį <...> atleisti draudžiama, išskyrus atvejus, kai dėl tam tikrų aplinkybių darbdavys gali jį atleisti iš darbo dėl svarbios priežasties nesilaikydamas pranešimo termino ir kai yra gautas pagal Įmonių organizavimo įstatymo (*Betriebsverfassungsgesetz*) 103 straipsnį reikalaujamas pritarimas arba jis pakeistas teismo sprendimu. Pasibaigus kadencijai, darbo tarybos narį <...> atleisti draudžiama, <...> išskyrus atvejus, kai dėl tam tikrų aplinkybių darbdavys gali jį atleisti iš darbo dėl svarbios priežasties nesilaikydamas pranešimo termino. Šios nuostatos netaikomos, jei nario statusas panaikinamas remiantis teismo sprendimu.“

Pasibaigus kadencijai, darbo tarybos narį draudžiama atleisti dar vienus metus.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- ¹³ 1998 m. spalio 16 d. Liuksemburge pasirašyta darbo sutartimi *Gasa* įdarbino sunkvežimių vairuotoją H. Koelzsch, gyvenantį Osnabriuke (Vokietija), tarptautinių pervežimų vairuotoju. Šioje sutartyje yra nuostata, kurioje pateikiama nuoroda į 1989 m. gegužės 24 d. Liuksemburgo Įstatymą dėl darbo sutarties (*Mémorial A*, 1989, Nr. 35, p. 612), bei nuostata, pagal kurią šios valstybės teismai turi išimtinę jurisdikciją.
- ¹⁴ *Gasa* yra pagal Danijos teisę įsteigtos bendrovės *Gasa Odense Blomster amba*. dukterinė įmonė. Ji užsiima gėlių ir kitų augalų pervežimu iš Odensės (Danija) į daugiausia Vokietijos, bet taip pat ir kitų Europos valstybių vietas. Pervežama sunkvežimiais, statomais Vokietijoje, būtent Kaselyje, Noikirchene-Flyne ir Osnabriuke. Šioje valstybėje *Gasa* neturi nei buveinės, nei biuro. Sunkvežimiai registruoti Liuksemburge, o vairuotojai apdrausti pagal Liuksemburgo socialinės apsaugos sistemą.
- ¹⁵ Pranešus apie *Gasa* restruktūrizavimą ir sumažinus pervežimų iš Vokietijos, 2001 m. sausio 13 d. šios įmonės darbuotojai įkūrė darbo tarybą (*Betriebsrat*), kurios pavaduojančiu nariu H. Koelzsch buvo išrinktas 2001 m. kovo 5 dieną.
- ¹⁶ 2001 m. kovo 13 d. *Gasa* direktoriaus laišku H. Koelzsch darbo sutartis buvo nutraukta nuo 2001 m. gegužės 15 dienos.

Ieškinys dėl atleidimo iš darbo panaikinimo ir ieškinys dėl žalos atlyginimo, pareikšti įmonei „Gasa“

- 17 Pirmiausia ieškovas apskundė sprendimą atleisti jį iš darbo Vokietijoje *Arbeitsgericht Osnabrück* (Osnabriuko darbo teismas), kuris 2001 m. liepos 4 d. sprendimu pareiškė neturintis jurisdikcijos *ratione loci*. Todėl H. Koelzsch *Landesarbeitsgericht Osnabrück* (Osnabriuko apygardos darbo teismas) pateikė apeliacinį skundą dėl šio sprendimo, tačiau jis buvo atmestas.
- 18 Vėliau, 2002 m. liepos 24 dieną, H. Koelzsch *Tribunal du travail de Luxembourg* (Liuksemburgo darbo teismas) pareiškė ieškinį *Ove Ostergaard Luxembourg SA*, perėmusiai *Gasa* teises, prašydamas atlyginti žalą, patirtą dėl neteisėto atleidimo iš darbo, ir sumokėti kompensaciją už neįspėjimą bei neišmokėtą darbo užmokestį. Jis tvirtino, kad, nepaisant to, jog kaip *lex contractus* pasirinkta Liuksemburgo teisė, nagrinėjant ginčą turi būti taikomos privalomos Vokietijos teisės nuostatos, kuriomis darbo tarybos (*Betriebsrat*) nariams suteikiama apsauga pagal Romos konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, nes Vokietijos teisė būtų taikytina sutarčiai, nesant šalių pasirinkimo. Todėl jo atleidimas iš darbo neteisėtas, nes pagal Vokietijos Apsaugos nuo atleidimo iš darbo įstatymo 15 straipsnį draudžiama atleisti iš darbo minėtos *Betriebsrat* narius, o remiantis *Bundesarbeitsgericht* (Federalinis darbo teismas) praktika, šis draudimas atleisti taikomas ir pavaduojantiems darbo tarybos nariams.
- 19 2004 m. kovo 4 d. sprendime *Bundesarbeitsgericht* konstatavo, kad ginčui taikoma tik Liuksemburgo teisė, ir taikė 1979 m. gegužės 18 d. Įstatymą dėl darbo tarybų reformos.
- 20 Šį sprendimą *Cour d'appel de Luxembourg* (Liuksemburgo apeliacinis teismas) patvirtino 2005 m. gegužės 26 d. sprendimu, kuriame, be kita ko, H. Koelzsch prašymą višiemis jo reikalavimams taikyti minėtą Vokietijos įstatymą šis teismas pripažino nauju

ir todėl nepriimtina. *Cour de cassation de Luxembourg* (Liuksemburgo kasacinis teismas) 2006 m. birželio 15 d. sprendimu atmetė kasacinį skundą dėl minėto sprendimo.

Valstybei pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo dėl to, kad jos teismai pažeidė Romos konvenciją

- 21 Galutinai pasibaigus procesui Liuksemburgo teismuose, H. Koelzsch 2007 m. kovo 1 d. Liuksemburgo Didžiajai Hercogystei pareiškė ieškinį dėl žalos atlyginimo, remdamasis 1988 m. rugsėjo 1 d. Liuksemburgo Įstatymo dėl valstybės ir vietos valdžios institucijų civilinės atsakomybės (*Mémorial A*, 1988, Nr. 51, p. 1000) 1 straipsnio pirmą pastraipą, tvirtindamas, kad šios valstybės teismai dirbo netinkamai.
- 22 H. Koelzsch tvirtino, kad minėti teismai pažeidė Romos konvencijos 6 straipsnio 1 ir 2 dalis, nes pripažino, kad privalomos Vokietijos teisės nuostatos, susijusios su apsauga nuo atleidimo iš darbo, netaikytinos jo darbo sutarčiai, ir atmetė jo prašymą pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, kad, atsižvelgęs į šios bylos aplinkybes, šis patikslintų vietas, kurioje darbuotojas paprastai dirba, kriterijų.
- 23 2007 m. lapkričio 9 d. sprendimu *Tribunal d'arrondissement de Luxembourg* (Liuksemburgo apygardos teismas, Liuksemburgas) ieškinį pripažino priimtina, tačiau nepagrįstu. Kalbant konkrečiai apie taikytinos teisės nustatymo klausimą, šis teismas pabrėžė, kad ginčą tarp H. Koelzsch ir jo darbdavio nagrinėję teismai pagrįstai tvirtino, jog darbo sutarties šalys pasirinko taikyti Liuksemburgo teisę, todėl nereikia atsižvelgti į Romos konvencijos 6 straipsnio 2 dalį. Be to, jis pabrėžė, kad darbuotojams

atstovaujančioms institucijoms taikomos valstybės, kurioje yra darbdavio buveinė, privalomos teisės nuostatos.

- ²⁴ 2008 m. birželio 17 d. H. Koelzsch dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.
- ²⁵ *Cour d'appel de Luxembourg* mano, kad apelianto kritika dėl Romos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies aiškinimo Liuksemburgo teismuose nėra visiškai nepagrįsta, nes šie teismai nenustatė taikytinos teisės, nesant šalių pasirinkimo, remdamiesi šia nuostata.
- ²⁶ Jis teigia, kad jei, nesant šalių pasirinkimo, Liuksemburgo teisė laikytina sutarčiai taikytina teise, tai nebereikia lyginti šios teisės su Vokietijos teisės normomis, kuriomis remiasi ieškovas, siekiant nustatyti darbuotojui palankiausią teisę, kaip tai suprantama pagal Romos konvencijos 6 straipsnio 1 dalį. Tačiau jei ši teisė laikytina teise, taikytina šalims jos nepasirinkus, Liuksemburgo teisės normų dėl atleidimo iš darbo privalomasis pobūdis negali kliudyti taikyti Vokietijos teisės normas dėl specialios darbo tarybos narių apsaugos nuo atleidimo iš darbo.
- ²⁷ Šiuo atžvilgiu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, Romos konvencijos 6 straipsnio 2 dalyje numatyti ryšio kriterijai, visų pirma vietos, kurioje darbuotojas paprastai dirba, kriterijus, priešingai nei savo sprendime teigė *Tribunal d'arrondissement de Luxembourg*, nesuteikia galimybės iš karto atmesti Vokietijos teisę kaip *lex contractus*.

- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad, siekiant suderinamumo, Romos konvencijos 6 straipsnio 2 dalies a punkte vartojamą sąvoką „valstybės, kurioje darbuotojas paprastai dirba, teisė“ reikėtų aiškinti remiantis Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka ir atsižvelgiant į Reglamento Nr. 44/2001 19 straipsnyje ir Reglamento Nr. 593/2008 8 straipsnyje vartojamą formulotę, kurioje daroma nuoroda ne tik į valstybę, kur dirbama, bet ir į valstybę, iš kurios darbuotojas dirba.
- 29 Atsižvelgdamas į šiuos teiginius, *Cour d'appel de Luxembourg* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar <...> [Romos konvencijos] 6 straipsnio 2 dalies a punkte apibrėžtą kolizinę normą, kurioje nurodyta, kad darbo sutarčiai taikoma valstybės, kur vykdydamas sutartį darbuotojas paprastai dirba, teisė, reikia aiškinti taip, kad tuo atveju, kai darbuotojas atlieka savo darbą keliuose valstybėse, tačiau reguliariai grįžta į vieną iš jų, tokia valstybė turi būti laikoma ta, kurioje darbuotojas paprastai dirba?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 30 Kadangi klausimą pateikė apeliacinis teismas, Teisingumo Teismas yra kompetentingas nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, remiantis Pirmuoju protokolu dėl Romos konvencijos aiškinimo, įsigaliojusiu 2004 m. rugpjūčio 1 dieną.

- 31 Norint atsakyti į pateiktą klausimą, reikia išaiškinti Romos konvencijos 6 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintą taisyklę, t. y. valstybės, kurioje darbuotojas „paprastai dirba“, kriterijų.
- 32 Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad, kaip pagrįstai teigė Europos Komisija, šį kriterijų reikia aiškinti savarankiškai, t. y. šios nukreipiamosios normos turinys ir reikšmė turi būti nustatomi ne pagal valstybės, į kurios teismą kreiptasi, teisę, o remiantis vienodais ir savarankiškais kriterijais, siekiant užtikrinti Romos konvencijos veiksmingumą ja siekiamų tikslų atžvilgiu (pagal analogiją žr. 1993 m. liepos 13 d. Sprendimo *Mulox IBC*, C-125/92, Rink. p. I-4075, 10 ir 16 punktus).
- 33 Be to, toks aiškinimas neturi nukrypti nuo Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 dalyje numatytų kriterijų aiškinimo, nes pagal juos apibrėžiamos jurisdikcijos nustatymo analogiškose bylose taisyklės ir vartojamos panašios sąvokos. Iš Romos konvencijos preambulės matyti, kad ji buvo sudaryta siekiant tarptautinės privatinės teisės srityje tęsti teisės vienodinimo darbą, pradėtą priėmus 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (žr. 2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *ICF*, C-133/08, Rink. p. I-9687, 22 punktą).
- 34 Kalbant apie Romos konvencijos 6 straipsnio turinį, reikia priminti, kad jame įtvirtintos specialios kolizinės normos, susijusios su individualiomis darbo sutartimis. Šios normos nukrypsta nuo bendrųjų normų, įtvirtintų šios konvencijos 3 ir 4 straipsniuose, kurie atitinkamai susiję su laisve pasirinkti taikytiną teisę ir su kriterijais taikytinai teisei nustatyti, nesant pasirinkimo.

- 35 Šios konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje apribojama laisvė pasirinkti taikytiną teisę. Joje numatyta, kad sutarties šalys negali susitarti netaikyti valstybės, kurios teisė būtų taikoma nesant pasirinkimo, privalomų teisės nuostatų.
- 36 6 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti specialūs ryšio kriterijai, t. y. valstybės, kurioje darbuotojas „paprastai dirba“, kriterijus (a punktas) arba, jei tokios vietos nėra, vietos, „kurioje yra darbdavio verslo vieta“, kriterijus (b punktas). Be to, šioje dalyje numatyta, kad šie du ryšio kriterijai netaikomi, kai iš aplinkybių visumos galima daryti išvadą, kad sutartis yra labiau susijusi su kita valstybe, ir šiuo atveju sutarčiai taikoma tos valstybės teisė.
- 37 Savo sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą *Cour d'appel de Luxembourg* iš esmės nori sužinoti, kuris iš pirmųjų dviejų kriterijų taikytinas pagrindinėje byloje nagrinėjamai darbo sutarčiai.
- 38 Anot Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės, iš Romos konvencijos 6 straipsnio formuluotės matyti, kad prejudiciniame klausime minimam atvejui, susijusiam su darbu transporto sektoriuje, reikia taikyti 6 straipsnio 2 dalies b punkte nustatytą kriterijų. Tokiai sutarčiai taikant minėto 6 straipsnio 2 dalies a punkte numatytą ryšio taisyklę, 2 dalies b punkto nuostata, kuri susijusi būtent su atveju, kai darbuotojas paprastai dirba ne vienoje valstybėje, netektų prasmės.
- 39 Tačiau ieškovo pagrindinėje byloje, Graikijos vyriausybės ir Komisijos nuomone, iš Teisingumo Teismo praktikos, susijusios su Briuselio konvencijos 5 straipsnio

1 dalimi, matyti, kad vietos, kurioje darbuotojas „paprastai dirba“, kriterijaus sistemini aiškinimas leidžia taikyti šią taisyklę ir tokiais atvejais, kai darbas atliekamas keliose valstybėse narėse. Konkrečiau kalbant, jie pabrėžia, kad, siekiant tiksliai nustatyti šią vietą, Teisingumo Teismas nurodė vietą, iš kurios darbuotojas vykdo pagrindinius įsipareigojimus darbdaviui (minėto Sprendimo *Mulox IBC* 21–23 punktai), vietą, kurioje yra faktinis jo profesinės veiklos centras (1997 m. sausio 9 d. Sprendimo *Rutten*, C-383/95, Rink. p. I-57, 23 punktas), arba, jei nėra biuro, vietą, kurioje darbuotojas atlieka didžiąją dalį darbo (2002 m. vasario 27 d. Sprendimo *Weber*, C-37/00, Rink. p. I-2013, 42 punktas).

⁴⁰ Šiuo klausimu iš Giuliano ir Lagarde pranešimo apie Romos konvenciją (OL C 282, 1980, p. 1) matyti, kad jos 6 straipsnis skirtas „tinkamiau reglamentuoti sritis, kuriose vienos sutarties šalies interesai skiriasi nuo kitos šalies interesų, ir [taip pat] užtikrinti tos sutarties šalies, kuri socialiniu ir ekonominiu požiūriu sutartiniuose santykiuose laikytina silpnesne, adekvačią apsaugą“.

⁴¹ Teisingumo Teismas šiais principais rėmėsi ir aiškindamas su šiomis sutartimis susijusias jurisdikcijos taisykles, įtvirtintas Briuselio konvencijoje. Jis yra nusprendęs, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai darbuotojas dirba keliose susitariančiose valstybėse, labai svarbu užtikrinti darbuotojo, kaip silpnesnės sutarties šalies, adekvačią apsaugą (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Rutten* 22 punktą ir 2003 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Pugliese*, C-437/00, Rink. p. I-3573, 18 punktą).

⁴² Iš to išplaukia: kadangi Romos konvencijos 6 straipsnio tikslas yra užtikrinti adekvačią darbuotojo apsaugą, ši nuostata turi būti suprantama taip, kad ja užtikrinama, jog

bus taikoma tos valstybės, kurioje darbuotojas dirba, o ne tos, kurioje yra darbdavio buveinė, teisė. Pirmojoje valstybėje darbuotojas atlieka savo socialines ir ekonomines funkcijas ir, kaip pabrėžė generalinė advokatė savo išvados 50 punkte, verslo ir politinė aplinka veikia darbą. Todėl būtina, kiek įmanoma užtikrinti pagal šios valstybės teisę nustatytą darbo saugos taisyklių laikymąsi.

- 43 Taigi, atsižvelgiant į Romos konvencijos 6 straipsniu siekiamą tikslą, konstatuotina, kad šio straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintą valstybės, kurioje darbuotojas „paprastai dirba“, kriterijų reikia aiškinti plačiai, o to paties straipsnio 2 dalies b punkte numatytą „darbdavio verslo vietas“ kriterijų reikėtų taikyti tada, kai bylą nagrinėjantis teismas negali nustatyti valstybės, kurioje paprastai dirbama.
- 44 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad Romos konvencijos 6 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintas kriterijus taikomas ir tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai darbuotojas dirba keliose susitariančiose valstybėse, jei bylą nagrinėjantis teismas gali nustatyti valstybę, su kuria darbas yra glaudžiai susijęs.
- 45 Remiantis šio sprendimo 39 punkte minėta Teisingumo Teismo praktika, kuri yra svarbi nagrinėjant Romos konvencijos 6 straipsnio 2 dalį, kai dirbama daugiau nei vienoje valstybėje narėje, valstybės, kurioje paprastai dirbama, kriterijus turi būti aiškinamas plačiai ir suprantamas kaip susijęs su vieta, kurioje arba iš kurios darbuotojas faktiškai vykdo savo profesinę veiklą, ir, jei nėra verslo centro, vieta, kurioje jis vykdo didžiąją dalį savo veiklos.

46 Be kita ko, šis aiškinimas atitinka ir naujos nuostatos dėl kolizinių normų, susijusių su individualiomis darbo sutartimis, įtvirtintos Reglamentu Nr. 593/2008, pagrindinėje byloje netaikomu *ratione temporis*, formuluotę. Pagal šio reglamento 8 straipsnį tiek, kiek šalys nepasirinko individualiai darbo sutarčiai taikytinos teisės, sutarčiai taikoma teisė valstybės, kurioje, o jei ši sąlyga netenkinama, – iš kurios darbuotojas vykdydamas sutartį įprastai atlieka darbą. Ši teisė taikoma ir tokiu atveju, jei darbuotojas laikinai dirba kitoje valstybėje. Be to, kaip nurodyta šio reglamento dvidešimt trečioje konstatuojamojoje dalyje, aiškinant šią nuostatą, reikia remtis *favor laboratoris* principu, nes silpnesnės sutarties šalys turi būti apsaugotos „tokių teisės kolizijos taisyklių, kurios šioms šalims yra palankesnės“.

47 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi plačiai aiškinti Romos konvencijos 6 straipsnio 2 dalies a punkte nustatytą ryšio kriterijų, siekdamas išsiaiškinti, ar ieškovas pagrindinėje byloje paprastai dirbo vienoje susitariančioje valstybėje, ir nustatyti, kuri tai valstybė.

48 Todėl įvertindamas darbo tarptautinių pervežimų sektoriuje, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pobūdį nacionalinis teismas privalo, kaip teigė generalinė advokatė savo išvados 93–96 punktuose, atsižvelgti į visas darbuotojo veiklą apibūdinančias aplinkybes.

49 Be kita ko, jis turi nustatyti, kurioje valstybėje yra vieta, iš kurios darbuotojas vykdo pervežimus, gauna nurodymus dėl pervežimų vykdymo ir organizuoja savo darbą bei vieta, kurioje yra darbo priemonės. Taip pat jis turi patikrinti, į kokias vietas daugiausiai vykdomi pervežimai, kur iškraunamos prekės ir į kokią vietą darbuotojas grįžta baigęs darbą.

- 50 Tokiomis aplinkybėmis į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip, jog Romos konvencijos 6 straipsnio 2 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai darbuotojas atlieka savo darbą daugiau nei vienoje susitariančioje valstybėje, valstybė, kurioje darbuotojas, vykdydamas sutartį, paprastai dirba, kaip tai suprantama pagal šį straipsnį, yra valstybė, kurioje arba iš kurios, atsižvelgiant į visas tą darbą apibūdinančias aplinkybes, darbuotojas faktiškai vykdo pagrindinius įsipareigojimus darbdaviui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

Konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, pateiktos pasirašyti 1980 m. birželio 18 d. Romoje, 6 straipsnio 2 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai darbuotojas atlieka savo darbą daugiau nei vienoje susitariančioje valstybėje, valstybė, kurioje darbuotojas, vykdydamas sutartį, paprastai dirba, kaip tai suprantama pagal šį straipsnį, yra valstybė, kurioje arba iš kurios, atsižvelgiant į visas tą darbą apibūdinančias aplinkybes, darbuotojas faktiškai vykdo pagrindinius įsipareigojimus darbdaviui.

Parašai.